

Номун 3.Түмэнжаргал

ХАР ҮРЭЭ,

СААРАЛ ЧОНО, ХУНДАН ТӨЛӨГ,

ЖАЛХҮҮ

ДӨРВИЙН ТУУЖ

ЖҮЧТЖ

Номун 3.Түмэнжаргал

**ХАР ҮРЭЭ, СААРАЛ ЧОНО, ХУНДАН ТӨЛӨГ,
ЖААЛХҮҮ ДӨРВИЙН ТУУЖ**

Сургуулийн бага, дунд насныханд зориулав.

Зураач Аюурзанын Ханболд (6 нас)

Хянан тохиолдуулагч О.Мөнхтуяа
Хэвлэлийн эх бэлтгэсэн Н.Хөдөлмөр
Хянагч Ж.Гэрэлмаа

Хэвлэн нийтлэлийг Интерпресс ХХК

2007 он

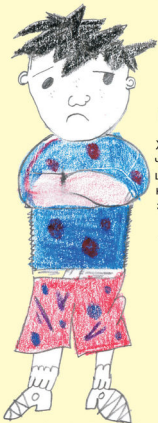
ОРШИЛ

Яасан хэцүү юм бэ дээ? Хүн байна гэдэг чинь шал дэмий юм. Яах гэж би хүн болж төрөв дөө... гэж бодохоос Жаалхүүгийн гол харлана. Ээж "Чи чинь ямар мал шиг хүүхэд вэ? Хүний үг авна гэж ер байхгүй. Амьтны хүүхэд хичээл номдоо сайн сурч эцэг эхээ баярлуулаад л, гэрийнхээ ажил төрөлд нэмэр болоод л, хэл үг удаж чихнээс хонх уяхгүй сайхан байх юм. Манай энэ л гэж яачихсан хүн бэ? Нүүр царайных нь байж байгааг хараач. Газар доороос гараад ирсэн юм шиг... Хаалгаар шагайж цүнхтэй номоо чулуудчихаад л бараа сураггүй арилаад өгнө. Естой нэг тэнгэр нь хаясан хүүхэд" гэж баахан яншсан.

Хичээл дээр ангийн багш бас зөндөө зэмлэсэн. "Ганцхан чиний чхийг бөглөж байгаад би хичээл заагаа юу?" ч... гэх шиг. Бас цэвэрлэгч авгай юу гэлээ? "Энэ олон зуун хүүхдийн бүгдийнх нь гутлын шавхай нийлээд ганцхан чинийхэд хүрэхгүй. Дэндүү заваан жаал юм..." гэж загнасан.

Айлын хүүхдүүд зүгээр л инээд алдаад гүйж явах юм. Яасан сайхан юм бэ? Би л гэж дайралдсан болгонд нүд үзүүрлэгдэж явах... Эмээгээс ондоо өмөөрөх хүн ч байх биш. Яах ч гэж хүн болж төрөв дөө? Тэрний оронд нэг сайхан морь болоод төрчихгүй. Хэрэв би морь болж төрсөн бол хэн ч намайг хичээл давтсангүй, гэрийн бараа харсангүй, шавхай чирлээ, энээ тэрээ гэж үглэхгүйсэн.

Ер нь ингэж байхаар гэв гэнэтхэн л морь болчих юм сан гэж бодов.

Ж У Ч Т Ж

НЭГ

Яг тэгж бодтол...

Яг тэгж бодтол жаалхүү морь болчхов. Үнэхээр морь шүү.

...Жавхалзсан сайхан хар үрээ болчхоод явж байхад нь хэн ч түүн үрүү "Хүүе, сургуульдаа орооч. Бас л хожимдчихлоо" гэж хашхирсангүй.

Өдөржингөө тэнэлээ. Ганцхан гэм нь хүүхдүүд шиг бөмбөг өшиглөж тоглохгүй нь... Гэвч тэр морь байрныхаа хүүхдүүдийн тоглохыг харж баахан зогслоо. Өөрийнхөө багийг хожигддогийн даваан дээр л бөмбөгийг нь булааж аваад нөгөө талын хаалга уруу хурдалчихмаар санагдаад болдоггүй. Гэвч морь хэзээ л хүүхдүүдтэй бөмбөг өшиглөж байлаа даа?

Тэгж байтал ээж нь тэнд хүрээд ирэв. Морь ч үхтлээ айлаа. "Одоо харь! Аяга шаазан угаа. Хог шүүрд..." гэх байх даа гэж зурхшээн бодтол дэргэдүүр нь ажигч үгүй өнгөрөөд явчхав.

Одоо тэр жаалхүү биш морь юм чинь.

...Орой болохын алдад нөгөө хар үрээг нэг өвгөн барьж аваад явлаа. Санаандгүй байтал шүү. Мэдсэн бол тэр баригдахгүй хулжчих байсан юм. Гэтэл одоо хазаарлуулаад хөтлүүлж явна. Өвгөн хашаанд орж өвс тавьж өгч байна. Өвсийг үнэрлэхээс өөр яах билээ? Харин ус нь зүгээр юм. Морийг түүхий ус уулаа, хоолой чинь өвдөнө гэж загнахгүй нь сайхан.

Гэтэл маргааш нь хэрэг биш болов.

Хар үрээг тэргэнд хөллөлөө. Өнөөх өвгөн тэрэгний арал дээр сандайлаад урт сураар шар хийтэл ороолгож байна. Хэцүү шүү. Тэгээд өдөржин түлээ зөөлөө. Сүүлдээ ч бүр эцэж цуцахын туйлыгүзлээ. Хашигнахаарташурдана. Морийг тэгэлгүй ч яахав дээ.

Орой, бүр ч аймаар юм болов.

Түүний уруулыг цоровдон боож байгаад хөлд нь тах хадав.

Яг ул уруу нь хадаас шаана гэдэг аймар биз? Хар үрээ зөндөө уйллаа. Жаалхүү чигээрээ байсан бол ч орилоод, гуйгаад хэлэхсэн. Даанч морь болчихсон болохоор яахав дээ. Ямар ярьж чадах биш.

Тэгээд зогсоогүй ээ. Бас час улайтгасан төмөр тамгаар ташаан дээр нь хиншүү хярвас ханхлуулан дарлаа. Ямар аймар гэж санана...

Хүн байх ч хэцүү юм. Морь байх бүр ч хэцүү юм. Яая даа? Яасан азгүй юм бэ? Ингэж байхын оронд чоно... Нээрэн чоно болсон бол хамаагүй дээр. Яршиг зүгээр чоно болчих юм сан...

ХОЁР

Яг тэгж бодтол...

Яг тэгж бодтол, хар үрээ биш чоно болчхов. Сэрвээ нь боссон зэгзгэр саарал чоно болчхоод уул талаар явж байхад хэн ч түүнийг энээ тэрээ гэсэнгүй...

Барьж авч хазаарласангүй. Уясангүй. Тэргэнд хөллөсөнгүй. Бас хөлд нь тах хадсангүй. Ташаан дээр нь тамга дарсангүй.

Ой тайгаар өдөржин тэнэлээ. Харин хот орж хүүхдийн паркаар явж болдоггүй нь гонсоймоор. Гэлээ ч яахав. Яг явсаар нэг их бөөн моносон дотор орчихлоо. Бөнжигнөсөн хар хар мойл багсайгаад даанч гоё. Мойлыг амаараа шувт шувт татан идлээ. Гар байхгүй юм чинь.

Гэдсээ дүүртэл идээд модны захад гарав. Гэтэл... гэтэл яасан гэж бодно оо.

Чихнийх нь хажуугаар сум шунгинан өнгөрөв. Яана аа?

Хар эрчээрээ зугтлаа. Гэтэл өмнөөс нь хоёр улаан халтар нохой дүүлэн айсуй. Эзэн нь ард нь алаг морьтой давхиж харагдана. Хартал тэр алаг морьтой хүн жаалхүүгийн өөрийнх нь өвөө байлаа. Тэр өвөөгөө таниад гүйгээд очмоор санагдсан ч чоно болчихсон юм чинь яах билээ дээ. Яаж ойлгуулах билээ дээ? Буцаад зугтлаа.

Б а л а р

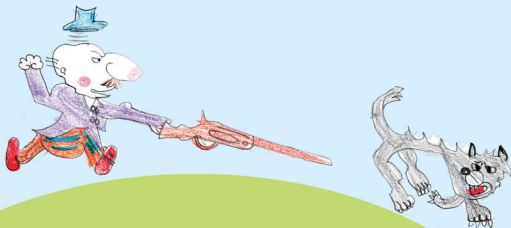
ширэнгэн дундуур
бултаж арай гэж
амь мултрав.

Өлсөж байгаа гэж хачин. Нэгэн хадны харанхуй хонгилд орж хэвтээд тэр юм

бодлоо. Чоно байх ч, хүн байх ч, аль аль нь шал дэмий юм. Ялангуяа чоно байна гэдэг бүр ч зовлонтой юм. Яасан азгүй юм бэ. Би юу болох вэ? Хорвоод хамгийн жаргалтай амьтан юу вэ?

Хашаа хотондоо амар хэвтээд л хивж байдаг хонь ч сайхан юм уу даа? Ер нь хонь болбол дээр байх. Хонь л болчих юм сан.

ГУРАВ

Яг тэгж бодтол...

Яг тэгж бодтол саарал чоно биш махир эвэртэй хундан төлөг болчхов. Бөмбийсөн хөөрхөн хундан төлөг болоход нохой ч хөөсөнгүй. Бууны сум ч шунгинасангүй. Хүн биш, морь биш, чоно биш, хонь юм чинь ёстой л сайхан байна.

Ж Ү Ч Т Ж

Шөне хашаанд хэвтэнэ. Өдөр бэлчинэ. Ус ууна. Хааяа гэрийн шуулттай хаяагаар боорцог моорцогхон олоод идчихнэ. Харин компьютерээр тоглож, бөмбөг өшиглөж, уул уруу самарт явж болохгүй нь хэцүү. Овоо аятайхан байж байтал бас л нэг өдөр болохоо болив. Ойрхон газар бэлчээгээд л орой нь аваачаад хашчихдаг хоньчин өвгөн тэр өдөр бүр хол туугаад явчихлаа. Эцэж туйлдтал туув. "Энэ одоо хаашаа аваачих гэж ийм хол туугаад байна аа? Ямар балай юм бэ." гэж төлөг бодов. "Бусад муусайн хонинууд юу ч болоогүй юм шиг л явах юм. Урьд нь хүн байж үзээгүй болоод тэр дээ" гэж бас бодов. Яваад л байлаа, яваад л байлаа. Тэгсэн чинь харин мах комбинат дээр ирдэг юм байна. Мах комбинатын сараалжин хашаа уруу түрүүчийг нь оруулж эхэллээ. Хонинууд үхэх гэж байгаагаа мэдэхгүй тэнэг царайлаад л дув дуугүй ороод байна. Эргэж зугтаая гэтэл ямар ч арга алга. Одоо би хүн ч биш, морь ч биш, чоно ч биш, хонь ч биш элэгний нухаш юм уу, аяны зууш болно. Яана аа? Лаазлуулаад дэлгүүрт очно. Өнгөрлөө...? Ээж ээ, аав аа? Намайг аваач? гэж хашгирмаар. Гэтэл

хонь юм чинь яах билээ? Жаахан хундан төлөг мах комбинатын хаалганд ойртсоор л...

Баларлаа, баларлаа. "Хүн болох

юм сан... Хамаагүй ээ бүр муу, тэнэг ч хамаагүй хүн болох юм сан..." гэж бодно.
Болдоггүй шүү. Хүн болдоггүй...

Морь больё, чоно больё, хонь больё гэхэд тэр дорхноо л, бодмогц болоод байсан.
Гэтэл яг хүн больё гэхээр болдоггүй. Яасан заяагүй юм бэ? Заяа нь хая даа? Би
хүн чигээрээ байж л байхгүй яв аа? Яана аа? гэж цухалдав. Хонинуудаас сугараад
үлдчих санаатай хоцортол шилбүүр тасхийлээ. Хашаа уруу орлоо.
Ингээд дууслаа...

Хундан төлөг нулимс цувуулан уйллаа. Хашаагаар оронгуут... Ура. Яасан их аз вэ?
Өвдөг нь цоорхой жийнсэн өмдтэй, халтар нүүртэй сөөсийсэн жаал болоод хувирчих
нь тэр ээ.

Хагартлаа баярлаад толгой өргөн харвал түүрүүчийн шилбүүрдээд байсан хоньчин
өвгөн гэнэт түүнийг олж үзээд,
-Хүүе, чи энд юу хийж яваа юм бэ? Гэртээ харь, миний хүү. Энэ муухай шавхай
дотор яаж яваа юм бэ? Гар, гар гэлээ.

ТӨГСТӨЛ

Бөөн баяр. Үхээд боссон хүн л ингэж
баярлах байх даа.

Жаалхүү ганц ухасхийгээд
хашаа даваад гүйчихлээ.

Тэр "Хүн байх яасан сайхан
юм бэ? Хүн бүхнийг дийлдэг.

Ж Ү Ч Т Ж

Хүн болж төрнө гэдэг ямар их аз вэ? Би хичээл номоо сайн давтаад, аав ээжийнхээ үгэнд ороод байхад зэмлүүлэх ч үгүй шүү дээ. Зэмлүүлсэн ч яахав. Одоо би ёстой жинхэнэ сайн хүн болно. Аав аа, ээж ээ, багш аа, цэвэрлэгч эгч ээ? Та нар намайг хараарай гэж баярлан бодлоо.

Тэгээд ижий аавдаа очихоор хар эрчээрээ гүйн одов.

Дэлхийн банктэй хамтран хэрэгжүүлж буй
"Хөдөөгийн боловсролыг дэмжих (READ)
төсөл"-ийн хүрээнд хэвлэв.
Худалдахыг хориглоно